

Programma 1 Wagening

Waarom dit programma?

Programma 1 'Wageningen sociaal' gaat over al onze inzet op de sociale beleidsvelden. Zowel over onze wettelijke taken als de beleidsvelden waar we meer beleidsvrije ruimte hebben. Voor programma 1 staat de maatschappelijke opgave 'Toekomstgericht Samenleven' centraal. Binnen deze opgave werken we aan het garanderen van bestaanszekerheid voor al onze inwoners. We kijken hierbij specifiek naar inkomenszekerheid, de zekerheid van een (t)thuis en de zekerheid van toegang tot zorg.

In deze inleiding benoemen we de grootste ontwikkelingen in het sociaal domein, ingedeeld langs de opgave. We maken hierbij onderscheid tussen ontwikkelingen die direct bijdragen aan bestaanszekerheid en ontwikkelingen die voortbouwen op bestaanszekerheid of een 'overige' ontwikkeling zijn.

Eén van de grootste stappen van het afgelopen jaar willen we bijzondere aandacht geven. In 2025 heeft de gemeenteraad Samen Wageningen 2026: Een toekomstbestendig sociaal domein vastgesteld. We stelden in dit beleidskader prioriteiten vast, zodat we ons kunnen richten op wat we echt belangrijk vinden. Voor vier onderwerpen hanteren we een hoog ambitieniveau. Op deze onderwerpen willen we ons onderscheiden als gemeente en zoeken we naar de meest optimale invulling: zekerheid van voldoende inkomen, kwalitatief goede (asiel)opvang, sterke sociale basis en kansrijke start. Onze aandacht vanuit de maatschappelijke opgave klinkt hiermee ook door in de prioriteiten van het beleidskader.

Ontwikkelingen met een directe bijdrage aan bestaanszekerheid

In januari 2025 is de uitvoering van het inkomenszekerheidsbeleid van start gegaan. Een grote stap die ook in de eerste maanden een flinke bijsturing heeft gevraagd. Na signalen uit de samenleving, is het beleid aangepast waardoor huishoudens een grotere financiële buffer hebben en meer maatwerk kunnen bieden voor de kosten van niet gezond zijn.

Waar nodig ondersteunen we inwoners om mee te doen in de samenleving en zo zelfstandig mogelijk te leven. Binnen de WMO (Wet maatschappelijke ondersteuning) neemt de krapte op de arbeidsmarkt en daarmee nadelige gevolgen voor de beschikbaarheid van een aantal voorzieningen en diensten toe. De maatschappelijke en financiële effecten van onze ouder wordende samenleving zijn voorspeld en merkbaar in de praktijk.

Samen met de Valleiregio is de ETHOS-telling uitgevoerd. Dit is een grootschalig onderzoek dat dak- en thuisloosheid in kaart brengt. Als regio hebben we een aanpak beschreven om de dak- en thuisloosheid terug te dringen. Dit regionaal Actieplan Dakloosheid is vastgesteld door de colleges.

In programma 2 wordt de voortgang op de realisatie van de woonzorgvisie toegelicht. Onderdeel hiervan is het worden van een dementievriendelijke gemeente. In 2025 hebben we dit predicaat behaald. Daarnaast is het actieplan Samen dementievriendelijk Wageningen opgesteld. Dit plan wordt nu uitgevoerd.

Ontwikkelingen voortbouwend op bestaanszekerheid en overige ontwikkelingen

Met partners is ingezet op gelijke kansen en talentontwikkeling bij kinderen en jongeren. Een voorbeeld hiervan is de 'bibliotheek op school' en het project 'School en omgeving'. Hiermee zetten we extra activiteiten in die moeten compenseren wat leerlingen niet vanuit hun omgeving aangeboden krijgen.

We zijn gestart met de implementatie van de Landelijke Hervormingsagenda Jeugd. Belangrijk onderdeel hiervan is het vormgeven van een laagdrempelige toegang en een stevig lokaal team, beschikbaar voor inwoners van alle leeftijden.

Het programmaplan Goed werk is vastgesteld. Dit plan geeft invulling aan hoe we ons voorbereiden op de Participatiewet in balans. De Participatiewet wijzigt namelijk gefaseerd. Daarnaast is gemeente Wageningen in 2025 ook samen gaan werken met IW4 voor beschut werk.

Het project 'Asielzoekers en werk' is doorontwikkeld. In een samenwerking met het COA en de regionale werkgeversdienstverlening zijn inmiddels structureel 130 bewoners van het COA aan het werk.

Het project duurzame opvang vluchtelingen is gestart. Binnen dit project bouwen we aan een menswaardige opvang en huisvesting van vluchtelingen in Wageningen. Hierbij gaan we uit van kwalitatief goede opvang/huisvesting en begeleiding met een focus op 'meedoen vanaf dag 1'. Daarbij kijken we naar asielvluchtelingen, ontheemden uit Oekraïne en statushouders in onze gemeente.

Wageningen zet zich in om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken. Er is met volle aandacht gewerkt aan de herijking van het sportbeleid. Dit is gedaan in nauwe samenwerking met meer dan 50 sportaanbieders. Het sportbeleid is eind 2025 vastgesteld door het college en ligt nu voor bij de gemeenteraad.

Begin 2025 is het Cultuur Actieplan 'Cultuur Dichtbij 2025-2026' vastgesteld. Het geeft een evaluatie van het vorige CAP en een update van nieuwe ontwikkelingen die acties vragen, bijvoorbeeld met een nieuwe stimuleringsregeling voor festivals. Ook is begonnen met het multifunctioneel maken van de kleine zaal van theater Junushoff. De verbouwing van de bibliotheek is in volle gang en vergevorderd.

80 jaar Vrijheid is groots gevierd. Wageningen was dit jaar gaststad van de 'Nationale Start', hier vond de aftrap plaats van alle festiviteiten op 5 mei in het land. 100.000 mensen bezochten onze bruisende stad. Samen met Wageningen45 hebben we de Toekomstvisie Herdenken, Koesteren en Agenderen van Vrijheid herijkt.

Op het gebied van Integrale Veiligheid hebben we uitvoering gegeven aan de prioriteiten uit het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026. Daarnaast hebben we veel tijd en energie gestoken om de jaarwisseling en de periode daar voorafgaand veiliger te maken, bijvoorbeeld door de invoering van de afsteekzones. Ook hebben we een start gemaakt met het project 'samen sterk; werken aan een veerkrachtige samenleving'. Tot slot hebben we een leerevaluatie uit laten voeren naar aanleiding van de incidenten op Bevrijdingsdag 2025. Deze leerpunten nemen we mee in de voorbereiding naar de volgende edities.

Op het gebied van gezondheid hebben we regionaal en met lokale partners samengewerkt aan een transformatieplan Mentale gezondheid. Dit plan heeft een subsidie van 6,6 miljoen euro opgeleverd. Hiermee krijgen inwoners sneller, dichterbij huis en beter passende, laagdrempelige ondersteuning en wordt sterker ingezet op preventie van mentale problemen.

In 2025 begonnen we met een verkenning wat nodig is voor een inclusief Wageningen. Zo hebben we stadsgesprekken georganiseerd en met inwoners en belangenorganisaties gesproken. Ook keken we naar de rol van ervaringsdeskundigheid, en hebben we (maatschappelijke) partners geraadpleegd. Eind 2025 stelden wij de uitgangspunten voor beleid op. Ondertussen gaven we invulling aan betekenisvolle dagen, waaronder Keti Koti en Orange the World. Beoogd maatschappelijk effect

Beoogd maatschappelijk effect

Voor programma 1 Wageningen Sociaal zijn voor 2025 bij de volgende onderwerpen ambities vastgesteld:

- 1.1 Gezondheid, eenzaamheid en veerkracht
- 1.2 Armoedebestrijding en financiële zelfstandigheid
- 1.3 Vrijheid en internationale samenwerking
- 1.4 Onderwijs en kinderopvang
- 1.5 Een leven lang sporten en bewegen
- 1.6 Cultuur is een drager van een bruisend en vitaal Wageningen
- 1.7 Een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving

Deze ambities zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welke doelen wilden we bereiken om te komen tot de ambitie?

- Welke resultaten heeft het opgeleverd?

1.1 Gezondheid, eenzaamheid en veerkracht

Wat wilden we bereiken?

Alle inwoners in Wageningen kunnen voorzien in hun eerste levensbehoeften en hebben voldoende mogelijkheden om mee te doen in de samenleving. We bevorderen de gelijke kansen voor alle inwoners, met specifiek aandacht voor gelijke kansen op de mogelijkheden voor een goede opvoeding en gezond opgroeien.

Wat hebben we bereikt?

1.1.1 Kinderen en jongeren hebben een gezondere leefstijl.

Beoogde resultaten

- Het percentage kinderen en jongeren dat voldoet aan de beweegnorm (minimaal 1 uur bewegen per dag) is verhoogd ten opzichte van de kindermonitor 2021 en gezondheidsmonitor jeugd 2023.
- In Wageningen zijn er minder kinderen met overgewicht dan het gemiddelde in Gelderland.
- Het percentage jongeren dat gebruik maakt van alcohol, roken, vaperen en drugs is lager ten opzichte van de Gezondheidsmonitor Jeugd 2023.

Toelichting

De resultaten voor deze doelstelling worden gemonitord op basis van de 4-jaarlijkse gezondheidsmonitors en de rapportages van de VGGM, waarin de gezondheid en leefstijl van kinderen en jongeren in beeld worden gebracht.

De meest recente cijfers zijn afkomstig uit 2021 (de Kindermonitor 0 tot 12 jarigen), 2023 (cijfers overgewicht en gezondheidsmonitor Jeugd 12 tot 16 jarigen) en de gezondheidsmonitor Jongvolwassenen uit 2024 (16 tot 25 jarigen).

In 2021 speelden 31% van de kinderen (2 tot 12 jaar) 7 dagen per week buiten, in 2017 was dit 27%. Dit is een stijging van 4%. Het percentage van de 0 tot 4 jarigen dat meedoet aan beweegactiviteiten was in 2021 68%, in 2017 was dit 55%. De stijging is hiermee 7%. Het percentage kinderen van 4 tot 12 jaar dat lid is van een sportclub of vereniging is ongewijzigd ten opzichte van 2017: dit was 75% van de kinderen. Het gewenste resultaat is hiermee voor een groot deel behaald.

Het percentage kinderen met overgewicht is in 2023 niet bij alle leeftijdsgroepen lager dan het gemiddelde van Gelderland Midden. Hiermee is het gewenste resultaat niet behaald. Positief is dat het percentage kinderen met overgewicht bij de 3-jarigen een stuk lager ligt dan het gemiddelde in Gelderland Midden: 4% ten opzichte van 9%.

De andere cijfers zijn voor overgewicht:

- Bij de 5 tot 6 jarigen: 8% in Wageningen, 8% in Gelderland-Midden,
- bij de 10 tot 11 jarigen: 16% in Wageningen, 15% Gelderland Midden
- Bij de 13 tot 14 jarigen; 13% in Wageningen, 15% Gelderland Midden.
- Bij de 16 tot 25 jarigen: 19% in Wageningen, 25% Gelderland Midden.

Voor het gebruik van alcohol: de cijfers over 2023 geven aan dat 22% van de vmbo leerlingen recent alcohol heeft gedronken. In de cijfers over 2019 was dit 20%. Voor binge-dinken (meer dan 5 glazen per keer): In 2024 heeft 13% van de vmbo-leerlingen meer dan 5 glazen per keer gedronken. In 2019 was dit 16%. We zien hiermee een toename van het aantal leerlingen dat alcohol drinkt, maar afname van het aantal kinderen dat 5 glazen of meer drinkt per keer.

Er zijn in 2024 onvoldoende vergelijkbare gegevens van de havo/vwo-leerlingen beschikbaar. Voor Gelderland Midden geldt dat de verschillen in alcoholgebruik tussen jongens en meiden kleiner is dan die tussen klas en onderwijssoort. Waarbij vmbo-leerlingen meer alcohol drinken dan havo-leerlingen.

De cijfers in Wageningen van het alcoholgebruik in de leeftijd 12 tot 16 jaar zijn lager dan de gemiddelde van Gelderland Midden. Voor de 16 tot 25 jarigen ligt dit anders, bij deze doelgroep zien dat in Wageningen relatief meer gedronken wordt dan in Gelderland Midden. Het percentage zware drinkers (minstens 1x per week 6 glazen of per dag meer dan 4 glazen) is in Wageningen 31%, in Gelderland Midden 20%. Dit is verklaarbaar door de grote groep studenten in Wageningen in deze leeftijdscategorie.

Voor roken en blowen: Van de vmbo-leerlingen rookt 10% wekelijks en 12% vapet wekelijks. Voor de havo/vwo-leerlingen zijn geen cijfers beschikbaar. Wel of zij ooit gerookt of gevapet hebben: van de havo-leerlingen heeft 6% ooit gerookt, en 13% gevapet. Van de vmbo-leerlingen heeft 24% ooit gerookt en 36% ooit gevapet. In 2019 waren er nog geen vragen over vaperen opgenomen in de gezondheidsmonitor.

In 2023 heeft 3% van de vmbo-leerlingen wiet of hasj gebruikt in de laatste vier weken, voor de havo/vwo-leerlingen was dit 2%. In 2019 was dit nog respectievelijk 4% en 9%. 1% van alle leerlingen geeft aan ooit xtc, cocaïne, paddo's of lachgas te hebben gebruikt, maar niet recent.

Het middelengebruik blijft aandacht vragen. We zien wisselingen in het gebruik van middelen (bijvoorbeeld toename van vaperen). We zien verschillen tussen de doelgroepen en leeftijden. Samen met onze partners (onder andere Welsaam en de VGGM) blijven we ons inspannen om een gerichte bijdrage te leveren aan de gezonde leefstijl voor jeugd.

Wat hebben we bereikt?

1.1.2 Voorkomen dat kinderen en jongeren kampen met ernstigere psychische klachten door tijdig psychische klachten te signaleren en bespreekbaar te maken.

Beoogde resultaten

- Jongeren en kinderen kunnen met psychische klachten snel en laagdrempelig terecht. (onder andere door de inzet van SOH-jeugd GGZ, Startpunt, jongerenwerk, schoolmaatschappelijk werk, jeugdverpleegkundige en -arts).

Toelichting

Welsaam biedt de preventieve hulp en ondersteuning door de inzet van kinder- en jongeren- en meidenwerk en extra inzet voor jeugdpreventie.

Kinderen, jongeren en hun ouders kunnen laagdrempelig terecht bij de specialistische ondersteuning bij de huisarts voor de jeugd-GGZ. Hier kunnen zij psychische klachten bespreken. In 2025 hebben 197 kinderen en jongeren gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. De jeugdmedewerkers van het Startpunt hebben tijdens de inloop Jeugd en Gezin en op scholen geholpen met vragen over opgroeien en opvoeden. Daarnaast zijn er voorlichtingsavonden en trainingen georganiseerd vanuit het Startpunt. We verwachten dat deze inzet heeft bijgedragen aan het sneller bespreekbaar maken en signaleren van psychische klachten.

Wat hebben we bereikt?

1.1.3 Inwoners met een lage sociaaleconomische status (SES) leven langer, langer in gezondheid en ervaren meer veerkracht.

Beoogde resultaten

- In 2026 hebben we het gezondheidsbeleid ten aanzien van het verkleinen van sociaal-economische gezondheidsverschillen doorontwikkeld en geïmplementeerd.
- In de Wageningse aandachtswijken hebben inwoners minder overgewicht (onder andere door beweegactiviteiten in de wijken, projecten gericht op een gezond voedingspatroon).
- In de Wageningse aandachtswijken wordt er evenveel bewogen als het Wageningse gemiddelde. Wij gaan hierbij uit van de Nederlandse norm gezond bewegen (onder andere beweegactiviteiten Welsaam).
- Inwoners ervaren meer bestaanszekerheid.
- Inwoners hebben mogelijkheden om hun basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) te vergroten.
- Mensen wonen en werken in een gezonde leefomgeving, zowel binnen als buiten.

Toelichting

De resultaten van deze doelstelling worden, met uitzondering van het resultaat ten aanzien van basisvaardigheden, gemonitord op basis van de VGGM gezondheidsmonitors waarin de gezondheid en leefstijl van inwoners in Gelderland Midden in beeld worden gebracht. In 2020 en 2022 heeft een onderzoek onder volwassen en ouderen plaatsgevonden. De resultaten hiervan zijn in 2021 en 2023 gepubliceerd. In 2024 is een nieuwe Gezondheidsmonitor voor volwassenen en ouderen uitgevoerd, de resultaten hiervan zijn in 2025 gepubliceerd.

In de Gezondheidsmonitor wordt ook de gezondheid en leefstijl in beeld gebracht bij inwoners met een lage Sociaal Economische Status (SES). In de Wageningse aandachtswijken, de Nude, de Buurt en Wageningen Midden, wonen relatief de meeste mensen met een lage SES.

Resultaten ten aanzien van overgewicht en bewegen: In 2024 heeft 38% van de volwassenen (lage Sociaal Economische Status (SES), 18 jaar en ouder) overgewicht ten opzichte van 33% in 2022 en 45% in 2020. Gemiddeld ligt dit percentage voor alle inwoners van 18 jaar en ouder op 26% ten opzichte van 25% in 2022 en 27% in 2020. In 2024 voldeed 45% van de volwassenen (lage SES, 18 jaar en ouder) aan de beweegrichtlijn. In 2022 was dit 31% en in 2020 42%. Het Wageningse gemiddelde lag in 2024 op 66% en in 2022 en 2020 op 63%. Het aandeel inwoners (lage SES, 18 jaar en ouder) met overgewicht is in 2024 hoger dan in 2022, maar lager dan in 2020. Wel is het aandeel van deze doelgroep dat voldoet aan de beweegrichtlijn in 2024 toegenomen. We gaan daarom de komende tijd onze inzet op gezonde leefstijl continueren met daarbij extra aandacht voor het tegengaan van overgewicht.

Resultaat bestaanszekerheid: In 2024 heeft 18% van de volwassenen (lage SES, 18 jaar en ouder) afgelopen 12 maanden moeite met rondkomen van het huishoudinkomen ten opzichte van 23% in 2022 en 20% in 2020. Wageningen breed ligt dit percentage in 2024 op 15% en was dit 18% in 2022 en 14% in 2020. In 2024 heeft 66% van de inwoners (lage SES, 18 jaar en ouder) €1.000 of meer voor onverwachte noodzakelijke uitgaven ten opzichte van 58% in 2022 en 60% in 2020. Voor Wageningen breed ligt dit percentage op 81% en was dit in 2022 71% en in 2020 72%. De (financiële) bestaanszekerheid is de afgelopen jaren iets verbeterd, ook onder de inwoners met lage SES.

Resultaat basisvaardigheden voor 2025: Inwoners zijn in diverse spreekuren geholpen (634), bezochten taalcafé's (gemiddeld 23 per week) en startten met een taaltraject of digitale cursussen (103). Vanuit het project Digitale Inclusie hebben Solidez en de BBLTHK samengewerkt en in wijkhuis de Nude en Pomhorst 312 inwoners bereikt. Hiervan zijn er 64 gestart met een digitale cursus. Daarnaast heeft er een herstructurering van het Digitaalhuis plaatsgevonden, met als doel het bereik van de doelgroep te vergroten en de samenwerking te optimaliseren. Ook is er een plan van aanpak opgesteld (2025–2026) voor het project Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid waarvan de uitvoering inmiddels is gestart. Het doel van dit project is het ontwikkelen van een langdurige aanpak om ouders te ondersteunen bij het stimuleren van de taalontwikkeling van hun kind(eren) en hen te helpen bij het versterken van hun eigen basisvaardigheden.

Wat hebben we bereikt?

1.1.4 We willen eenzaamheid voorkomen, signaleren en verminderen.

Beoogde resultaten

- In 2026 hebben we alle beleidsdomein/beleidsstukken met betrekking tot kansrijk opvoeden en opgroeien doorontwikkeld en geïmplementeerd.
- Inwoners ervaren minder eenzaamheid (bijvoorbeeld door ontmoetingsactiviteiten bij partners in de stad, onder andere Huizen van de wijk/Markt 17 etc.).

Toelichting

Welsaam voert de preventieve hulp en ondersteuning uit op dit thema.

In 2025 wisten veel inwoners de Huizen van de Wijk (De Pomhorst, Ons Huis , De Nude), Markt 17 en Thuis goed te vinden. Vanuit Welsaam zijn verschillende initiatieven gestart om te zorgen dat inwoners minder eenzaamheid ervaren. Zo is het Odensehuis gestart met een gespreksgroep voor (echt)paren waarvan één van de twee een haperend brein heeft. De pilot is zeer positief ontvangen en heeft een vervolg gekregen. Daarnaast is Humanitas gestart met een initiatief tegen eenzaamheid. Het project stimuleert mensen in de leeftijd van 30 tot 65 jaar op een laagdrempelige manier om nieuwe vriendschappen aan te gaan.

Het jongerenwerk is uitgebreid en samen met jongeren zijn activiteiten gekozen en georganiseerd. Hierbij is veel aandacht voor talentontwikkeling.

Binnen het jongerenwerk is een eerste meidengroep gestart voor kwetsbare meiden tussen de 10 en 23 jaar. Het meidenwerk versterkt en verbindt en maakt het bespreken van lastige onderwerpen mogelijk waardoor kwetsbare meiden weerbaarder en zelfverzekerder worden. Via de pilot Opbouwwerk in de Buurt zijn inwoners aan elkaar verbonden. Veel inwoners zijn enthousiast om hun burens te ontmoeten en samen te werken aan een mooie en verbonden buurt. Uit resultaten van de gezondheidsmonitor volwassenen van de GGD Gelderland Midden blijkt dat in Wageningen in 2024 de eenzaamheid is afgenomen. In 2024 voelt 46% van de volwassenen (18+) zich eenzaam. Dit was in 2022 nog 50% en in 2020 49%. In 2024 voelt 11% van de volwassenen zich in Wageningen zeer eenzaam. Dit was in 2022 14 % en in 2020 11%. Ook de sociale eenzaamheid is afgenomen volgens deze gezondheidsmonitor. In 2024 ervaart 29% van de volwassenen sociale eenzaamheid waarbij dit in 2022 nog 31% was. Op basis van de gezondheidsmonitor GGD Gelderland Midden jongvolwassenen 16 tot 25 jaar (2024) is in Wageningen 30% enigszins eenzaam en 16% sterk eenzaam (landelijk 34% en 23%).

Wat hebben we bereikt?

1.1.5. In 2026 hebben we alle beleidsdomein/beleidsstukken met betrekking tot kansrijk opvoeden en opgroeien doorontwikkeld en geïmplementeerd.

Beoogde resultaten

- Uitbreiding uitvoeringsplan Kind Centraal met uitbreiding van doelgroep 12 tot 18 jaar.
- Ondertekende Samenwerkingsovereenkomst Kind Centraal.

Toelichting

Voor de uitbreiding uitvoeringsplan Kind Centraal met uitbreiding doelgroep 12-18 jaar fungeert de themagroep Kansrijk opgroeien. Hiervoor was het niet noodzakelijk om een samenwerkingsovereenkomst te ondertekenen.

Wat hebben we bereikt?

1.1.6. Door een sterke sociale basis ervaren inwoners maximale eigen regie, zijn zo zelfredzaam als mogelijk en wordt de samenredzaamheid van de samenleving als geheel (verder) versterkt.

Beoogde resultaten

- De sociale basis is versterkt door meer laagdrempelige, preventieve algemene voorzieningen voor aandachtsgroepen te ontwikkelen.
- De kracht van inwoners en wijken wordt meer benut door in te zetten op community building, onder andere via opbouwwerk.
- De druk op mantelzorgers en vrijwilligers wordt verlaagd.
- Gemeente Wageningen behaalt in 2025 het predicaat 'dementievriendelijke gemeente'.

Toelichting

- In 2025 zijn diverse acties gestart om de druk op mantelzorgers en vrijwilligers te verlagen. Samen met het steunpunt mantelzorg hebben we gewerkt aan een Mantelzorggids die we in 2026 publiceren. Ook heeft Welsaam onderzocht welke knelpunten er zijn op het gebied van informele zorg. In 2026 krijgt dit een vervolg.

- In 2025 is het predicaat "dementievriendelijk gemeente" behaald. Met het actieplan "Samen dementievriendelijk Wageningen 2025-2027" geven we hier opvolging aan.
- In 2025 is integraal en wijkgericht gewerkt aan het versterken van de sociale basis. Vanuit meer nabijheid bij inwoners is ingezet op het benutten van de kracht van inwoners, wijken en netwerken. Daarbij is gewerkt vanuit de leefwereld van de inwoner, met aandacht voor eigen regie, zelfredzaamheid en samenredzaamheid. Het doel is om tijdig ondersteuning te organiseren en de druk op formele en informele zorg waar mogelijk te verminderen. Daarnaast is in 2025 gestart met de ontwikkeling van de Aanpak Voorkomen van Escalatie (AVE), zowel intern binnen de gemeente als met externe partners. Deze aanpak richt zich op preventie en vroegsignalering en op het versterken van samenhang tussen het sociaal domein en veiligheid. AVE is nog in opbouw en vormt een belangrijke basis voor verdere uitwerking, samenwerking en borging in 2026
- Het opbouwwerk heeft een verbindende rol vervuld in gemeenschapsopbouw en het versterken van onderlinge relaties in buurten. Door te werken volgens de ABCD (Asset Based Community Development)-methodiek is aangesloten bij bestaande initiatieven. Vanuit regievoering is samenwerking tussen inwoners, informele netwerken en professionele partijen gestimuleerd.

Wat hebben we bereikt?

1.1.7. Als de zelfredzaamheid ondersteuning vraagt, kunnen inwoners vertrouwen op een sluitende zorg- en ondersteuningsinfrastructuur.

Beoogde resultaten

- In alle wijken zijn basisvoorzieningen beschikbaar.
- Er is een actief netwerk voor partners in wonen, welzijn en zorg.

Toelichting

In 2025 is actief samengewerkt met partners in wonen, welzijn en zorg. Vanuit de woonzorgvisie is een overlegstructuur opgezet met een regie- en stuurgroep. Op basis van de uitvoeringsagenda bij de woonzorgvisie hebben wij in 2025 gezamenlijk uitvoering gegeven aan 5 projecten (1. dementievriendelijke gemeente 2. beter benutten bestaande woningvoorraad 3. nulmeting voorzieningenniveau 4. woonzorgzones 5. knelpunten informele zorg).

Wat hebben we bereikt?

1.1.8. Uitvoering wettelijke taken.

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Jeugdwet
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015
- Wet Publieke Gezondheid
- Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)
- Wet gemeentelijke anti-discrimatievoorzieningen

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

1.2 Armoedebestrijding en financiële zelfstandigheid

Wat wilden we bereiken?

Financiële ongelijkheid verminderen, armoede voorkomen en financiële zelfstandigheid bij inwoners vergroten.

Wat hebben we bereikt?

1.2.1 Alle inwoners in Wageningen kunnen voorzien in hun eerste levensbehoeften en hebben voldoende mogelijkheden om op een passende manier mee te doen in de samenleving.

Beoogde resultaten

- Inwoners zijn duurzaam financieel zelfstandig.
- Inwoners met financiële zorgen komen tijdig in beeld om grotere problemen te voorkomen.
- Inwoners beschikken over de vaardigheden om financieel zelfstandig te zijn.
- Meer inwoners kunnen participeren ondanks een gebrek aan financiële middelen.
- Bij meer inwoners doorbreken we de armoede van generatie op generatie.
- Inwoners ervaren voldoende veerkracht ondanks financiële zorgen.
- Alle kinderen en jongeren (met specifiek aandacht voor kinderen en jongeren in achterstandssituaties) hebben kansen om zich op eigen wijze goed te ontwikkelen.
- In 2025 hebben we de bestaanszekerheid van kwetsbare inwoners vergroot.
- In 2025 zorgen we ervoor dat alle inwoners naar vermogen kunnen participeren aan de Wageningse samenleving.
- In 2025 vergroten we door middel van Simpel Switchen de kansen op (betaald) werk voor alle inwoners.
- In 2025 bereiden we ons voor op de Participatiewet in balans, waarin vertrouwen en begeleiding naar een passende plek om te werken of te participeren centraal staat.
- In 2025 bereiden we de dienstverlening voor op de ontwikkelingen op het Regionaal Werkcentrum Foodvalley dat van start gaat in 2026.

Toelichting

In 2025 is het programmaplan *Goed werk* vastgesteld. Dit plan beschrijft hoe inwoners worden ondersteund om mee te doen naar vermogen. Het helpt de ambtelijke organisatie om inwoners op een andere manier te begeleiden. Door de *Participatiewet in balans* gaat begeleiding namelijk niet alleen meer over het vinden van werk. Ook andere vormen van meedoen tellen mee. De ambitie van *Simpel Switchen* is hierin opgenomen: inwoners moeten eenvoudig kunnen overstappen van een uitkering naar (betaald) werk en weer terug als dat nodig is.

Een deel van het plan is in 2025 al uitgevoerd. Zo zijn brieven herschreven in duidelijke taal en zijn overstappen binnen de participatieketen eenvoudiger gemaakt met nieuwe werkprocessen. Ook is het aantal betaalmomenten voor (bijzondere) bijstand verhoogd zodat aan inwoners sneller bijstand kan worden verleend. Daarnaast is in 2025 de samenwerking met IW4 gestart voor beschut werk.

In 2025 zijn ook de eerste plannen gemaakt voor het Regionaal Werkcentrum. Dit wordt een plek waar iedereen terecht kan met vragen over werk. Werkzoekenden, werkenden en werkgevers krijgen hier ondersteuning. Het Werkcentrum is een samenwerking tussen gemeenten, UWV, vakbonden, werkgevers en onderwijsinstellingen. Er wordt gewerkt aan één duidelijk loket, waarbij, doorlopend naar 2026 nog keuzes moeten worden gemaakt.

In 2025 is het Inkomenszekerheidsbeleid ingevoerd. In de eerste paar maanden kwamen er signalen uit de samenleving dat de bedragen onvoldoende zijn om rond te komen en mee te doen. Vooral inwoners met hoge kosten van niet gezond zijn konden ondanks het Maatschappelijk Meedoen Budget niet rondkomen. Daarentegen ontvingen huishoudens met meerdere kinderen vaak een relatief hoog MMB. Mede vanwege deze signalen is de motie 4aM1 "Maatwerk Maatschappelijk Meedoen Budget" aangenomen. De motie roept op om het rekenmodel opnieuw te bekijken en (meer) maatwerk te bieden voor o.a. de kosten van niet gezond zijn.

In juli 2025 is het Inkomenszekerheidsbeleid aangepast. Er is een flexbudget toegevoegd als buffer voor onvoorziene kosten. Daarnaast wordt er nu rekening gehouden met de leeftijden van kinderen. Om meer maatwerk te bieden voor o.a. is de bijzondere bijstand verruimd. Tot slot zijn de adviesgesprekken verbeterd.

In 2025 zijn binnen de wettelijke kaders voor inburgering de mogelijkheden voor individueel maatwerk verder uitgebreid door het aanbieden van onder andere individuele budgetcoaching en de inzet van meewerkmaatjes ter ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

Wat hebben we bereikt?

1.2.2 Uitvoering wettelijke taken.

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Jeugdwet
- Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015
- Participatiewet
- Wet sociale werkvoorziening
- Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening
- Wet inburgering
- Wet Publieke Gezondheid
- Wet educatie en Beroepsonderwijs
- Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)
- Wet gemeentelijke anti-discrimatievoorzieningen

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

1.3 Vrijheid en internationale samenwerking

Wat wilden we bereiken?

Wij zetten in op het bevorderen van het besef dat vrijheid een fundamentele waarde is voor individueel en collectief geluk met ruimte voor herdenkingen zoals 4 en 5 mei en Keti Koti. Iedereen draagt hierbij een eigen verantwoordelijkheid. Voor huidige generaties en generaties na ons. Met respect voor het verleden als basis willen we daar vorm aan geven op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau.

Wat hebben we bereikt?

1.3.1 We zijn vanuit Wageningen, Stad der Bevrijding, voortdurend zichtbaar als voorvechter en gangmaker voor het bewustzijn en daarmee de bevordering van individuele en collectieve vrijheid.

In 2025 vieren we 80 jaar vrijheid. In Wageningen vindt in 2025 de start plaats van de Nationale Viering van de Bevrijding. Op en rond 4 en 5 mei 2025 zal de vrijheid groots herdacht en gevierd worden. We bouwen voort op de successen van de voorgaande edities van de 4 mei-herdenking en het vieren van de bevrijding op 5 mei. We zijn vanuit Wageningen, Stad der Bevrijding, voortdurend zichtbaar als voorvechter en gangmaker voor het bewustzijn en daarmee de bevordering van individuele en collectieve vrijheid. Wij brengen deze thema's onder de aandacht voor het hele land en ver daarbuiten. Dit doen we professioneel, midden in de samenleving, met krachtige en loyale partners. Naast de jaarlijkse herdenkingen van 4 en 5 mei willen we in Wageningen, Stad der Bevrijding, ook aandacht geven aan andere historische momenten die onze vrijheid hebben gevormd, zoals de afschaffing van de slavernij; Keti Koti. Deze gebeurtenis is bepalend geweest voor vrijheid en gelijkheid binnen ons koninkrijk, toen en nu.

Beoogde resultaten

- We bieden via Wageningen45 het hele jaar een onderscheidend programma met impact: lokaal, regionaal, landelijk en internationaal. Met ontmoetingen, evenementen, dialoog, kennisdeling en educatie. Fysiek en online.
- In 2025 versterken we het historisch besef rond de afschaffing van de slavernij door Keti Koti nadrukkelijk te herdenken en te vieren, met betrokkenheid van lokale organisaties.

Toelichting

In 2025, 80 jaar Vrijheid, hebben we via Wageningen45 een onderscheidend programma met impact georganiseerd: lokaal, regionaal, landelijk, internationaal, het hele jaar rond. Met ontmoetingen, evenementen, dialoog, kennisdeling en educatie. Fysiek en online. Dit jaar was een extra bijzondere editie door de Nationale Start die plaatsvond in Wageningen. Een prachtig programma dat Wageningen nationaal en internationaal op de kaart heeft gezet. Op 4 en 5 mei hebben 100.000 mensen een bezoek gebracht aan onze Stad der Bevrijding. Er hebben 3 incidenten plaatsgevonden die zijn onderzocht en waaruit we lering trekken voor de toekomst.

Daarnaast hebben we in 2025 de Toekomstvisie Herdenken, Vieren en Agenderen van Vrijheid herijkt. De nieuwe visie heet Toekomstvisie Herdenken, Koesteren en Agenderen van Vrijheid 2025-2030. Koesteren in plaats van Vieren omdat dit beter past bij alles wat er op dit moment gebeurt in de wereld. De visie is samen met Wageningen45 opgesteld en vastgesteld door de raad.

We hebben het historisch besef rond de afschaffing van de slavernij versterkt door op 30 juni en 1 juli Keti Koti te herdenken en te vieren.

Wat hebben we bereikt?

1.3.2 In 2025 blijven we ons beleid rondom internationale samenwerking voortzetten.

We kijken naar de mogelijkheid om een netwerk van universiteitssteden op te zetten samen met de WUR. We staan open voor het aangaan van nieuwe contacten wanneer deze versterkend zijn voor ons als Kennisstad, als Stad der Bevrijding en/of als internationale stad. We ondersteunen initiatieven uit onze samenleving als deze hier een bijdrage aan leveren.

Beoogde resultaten

- Ook in 2025 worden verschillende uitwisselingen georganiseerd tussen scholen, groepen en organisaties uit Wageningen en onze partnersteden. Kennis- en ervaringen uitwisselen staat centraal.
- Op 4 en 5 mei zijn vertegenwoordigers uit de partnersteden aanwezig om activiteiten rondom de herdenking en bevrijding bij te wonen.
- We bouwen aan een netwerk van universiteitssteden samen met de WUR.

Toelichting

- In 2025 zijn verschillende uitwisselingen georganiseerd tussen scholen, groepen en organisaties uit Wageningen en onze partnersteden. Kennis- en ervaringen uitwisselen staat centraal. Zo bezocht een delegatie bestaande uit leerlingen en leerkrachten van de KA school, de Stichting Stedenband Wageningen Gödöllö, de Stichting Welzijn en Gezondheidszorg Wageningen Gödöllö, de bblthk, dansgroep MG Dance, steunfractielid raad, de kerkengroep en gemeente in oktober 2025 partnerstad Gödöllö. Zij werden ondergebracht bij gastgezinnen en hadden ieder ook een eigen programma met hun counterpart in Gödöllö.
- Op 4 en 5 mei zijn vertegenwoordigers uit de partnersteden aanwezig om activiteiten rondom de herdenking en bevrijding bij te wonen.
- Vanwege gebrek aan capaciteit is het bouwen aan een netwerk van universiteitssteden internationaal niet opgepakt. Wel werkt Wageningen samen met Nederlandse universiteiten in het NKN (Netwerk Kennissteden Nederland).

1.4 Onderwijs en kinderopvang

Wat wilden we bereiken?

Alle kinderen en jongeren (met specifiek aandacht voor kinderen en jongeren in achterstandssituaties) hebben kansen om zich op eigen wijze goed te ontwikkelen, zodat zij een bij hen passende plek in de samenleving kunnen verwerven.

Wat hebben we bereikt?

1.4.1 *Onderwijsachterstanden en ontwikkel- en taalspraakachterstanden zijn verminderd.*

Beoogde resultaten

- 90% van alle kinderen en 80% van de kinderen met een voor- en vroegschoolse educatie (VVE)-verwijzing stroomt succesvol door naar een reguliere groep 3.
- Digitale middelen worden gefaciliteerd op scholen.
- Logopedische screening voor VVE kinderen en indicatiescreening alle kinderen van groep 1 t/m 8 waar zorgen zijn.
- Uitvoeringsagenda kansengelijkheid en uitvoering van intentieverklaring "het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie".

Toelichting

Uit metingen in het basisonderwijs blijkt dat de achterstanden bij kinderen met een VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) verwijzing ingelopen worden. Metingen op de basisschool geven aan dat ruim 80% van de kinderen met een VVE verwijzing zonder kleuterverlenging over gaan naar groep 3. Van het totaal aantal leerlingen gaat meer dan 90% zonder kleuterverlenging over naar groep 3. Logopedische screening wordt ingezet voor alle basisschoolkinderen waar zorgen om zijn.

De gemeente heeft in 2024 subsidie beschikbaar gesteld om "de bibliotheek op school" bij alle basisscholen te kunnen realiseren binnen drie jaar. Inmiddels zijn er 10 basisscholen en pro/vmbo Pantarijn met een bblthk op school.

Aan OBS de Tarthorst en De Bijenkorf rijkssubsidie School & Omgeving 2025-2028 toegekend. Hiermee willen we de brede talentontwikkeling van kinderen bevorderen. Dit zijn extra activiteiten die moeten compenseren wat deze doelgroep leerlingen niet vanuit hun omgeving aangeboden krijgt. Bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding, cultuuractiviteiten, sport. Wij hebben in 2025 aanvullende subsidie verstrekt voor de periode van 3 jaar zodat het aanbod opengesteld kan worden voor alle kinderen die het nodig hebben, ook buiten de beschikte scholen.

Wat hebben we bereikt?

1.4.2 *Alle leerlingen verlaten het onderwijs met een startkwalificatie.*

Beoogde resultaten

- Het relatief schoolverzuim bedraagt maximaal 2% van het aantal leerplichtigen.
- Het aantal Voortijdig School Verlaters (VSV'ers) in de regio Vallei daalt tot 2025 met 1,5%.

Toelichting

Het aantal voortijdige schoolverlaters (VSV) in de regio Vallei is voor het schooljaar 2024-2025 1,97% (landelijk 2,29%).

Het relatief schoolverzuim in Wageningen bedraagt in het schooljaar 2024-2025 1,3% (51 wettelijke verzuimleerlingen op 4.502 leerplichtigen).

Wat hebben we bereikt?

1.4.3 *Ieder kind ontwikkelt ecologisch bewustzijn en verantwoordelijkheid (draagt mede bij aan programma 2).*

Beoogde resultaten

- Er is een scholingsprogramma gericht op het stimuleren van ecologisch bewustzijn en verantwoordelijkheid.

Toelichting

Het Groene Wiel ondersteunt alle basisscholen in Wageningen en werkt projectmatig samen met het Pantarijn. In het schooljaar 2022/2023 hebben 319 klassen van de basisscholen deelgenomen aan een activiteit, in het schooljaar 2023/2024 waren dit 296 klassen en in 2024/2025 346 klassen (9.688 leerlingen). Scholen hebben in alle categorieën meer dan voorgaande jaren gebruik gemaakt van het aanbod en diensten van het Groene Wiel.

Wat hebben we bereikt?

1.4.4 Voor Wageningse leerlingen zijn scholen voor bijzonder en speciaal onderwijs buiten Wageningen goed bereikbaar.

Beoogde resultaten

- De vervoerder verduurzaamt zijn wagenpark. Op het totaal van de kilometers passend vervoer schooljaar 2024/2025 wordt 10% met Euro-6, 40% met Groen gas (Biogas) en 50% met Elektrisch/Waterstof uitgevoerd.

Toelichting

In het schooljaar 2024-2025 zijn 129 leerlingen met een taxi-bus vervoerd. Dat is een kleine stijging van zeven leerlingen ten opzichte van het schooljaar 2023-2024. In het schooljaar 2024-2025 reizen elf leerlingen met het openbaar vervoer. Negentien leerlingen maken gebruik van een tegemoetkoming eigen vervoer. Drie leerlingen reizen met de E-bike. Twee leerlingen maken gebruik van de fietsvergoeding.

Op het totaal van de kilometers passend vervoer schooljaar 2024/2025 is 51,13% elektrisch/waterstof en 48,87% diesel uitgevoerd. De inzet van CNG/biogas (E6) is volledig uitgefaseerd. Deze uitfasering is met name het gevolg van externe omstandigheden, waaronder de invloed van de aanhoudende oorlog in Oekraïne. Die hebben geleid tot verminderde beschikbaarheid en sterk gewijzigde marktomstandigheden voor CNG/biogas en de beschikbaarheid van voertuigen die daarop rijden. De ingezette diesel voertuigen voldoen net als CNG/Biogas voertuigen aan de E6 norm waardoor er qua uitstoot geen negatief verschil is. De inzet van de vervoerder in 2026 is erop gericht het percentage elektrisch vervoer verder te versterken.

Wat hebben we bereikt?

1.4.5 Schoolgebouwen bieden een optimale leeromgeving, zijn toekomstig bestendig en multifunctioneel.

Beoogde resultaten

- De meerjarenaanpak voor de verduurzaming en vernieuwing van de onderwijsgebouwen is vastgesteld en in uitvoering.
- Er is voldoende adequate capaciteit voor onderwijshuisvesting.
- Scholen hebben maatregelen genomen om hun schoolgebouw te verduurzamen.

Toelichting

- De nieuwbouw van de Margrietschool is begin 2025 gestart om begin 2026 in gebruik te nemen. Met deze nieuwbouw komt er een duurzame oplossing voor capaciteitsproblemen bij de Margrietschool.
- Bij OBS de Wereld is een noodlokaal geplaatst om de groei van het aantal leerlingen op te vangen én ruimte te kunnen blijven bieden aan Kinderopvang binnen de school. De school en kinderopvang werken intensief samen op kinderen zoveel mogelijk ontwikkelingskansen te kunnen bieden.
- Voor de voorbereiding van de nieuwbouw van de st. Jozefschool is een startnotitie met uitgangspunten opgesteld. Dit krijgt vervolg in 2026.
- De actualisatie van het Groene Integraal Huisvestingsplan voor onderwijs is eind 2025 gestart.

- De gemeentelijke subsidie voor verduurzaming is aangepast om meer aan te sluiten bij landelijke subsidieregelingen. Eén school onderzoekt de mogelijkheden om landelijke subsidie aan te vullen met gemeentelijke subsidie.

Wat hebben we bereikt?

1.4.6 Schoolpleinen dragen bij aan een groene speelomgeving.

Beoogde resultaten

- Er zijn meer schoolpleinen vergroend en alle schoolpleinen zijn openbaar toegankelijk (zie ook resultaten bij programma 2).

Toelichting

Er zijn in 2025 geen nieuwe subsidie-aanvragen gedaan voor de vergroening van schoolpleinen, de meeste schoolpleinen zijn in de afgelopen jaren vergroend. Er is daarom ook subsidie beschikbaar voor scholen die aanvullende vergroeningsmaatregelen willen uitvoeren.

Bij alle scholen is het plein of een deel van het plein, openbaar toegankelijk.

Wat hebben we bereikt?

1.4.7 Het kind centraal stellen in zijn/haar behoefte aan hulp en ondersteuning en een gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor alle kinderen.

Beoogde resultaten

- Samenwerking onderwijs en jeugdhulp, één plan met betrokkenen (bijvoorbeeld onderwyszorgarrangement De Dijk, aansluiting school en thuis).

Toelichting

Er wordt samengewerkt tussen onderwijs en jeugdhulp. Bijvoorbeeld door: overleg jeugdconsulent op scholen, het samenwerkingsverband Kind Centraal met ongeveer 30 partijen en het onderwyszorgarrangement (oza) SBO de Dijk. Van deze oza hebben ongeveer tien kinderen gebruik gemaakt. Het gaat hierbij om een hulpvraag op school in combinatie met een hulpvraag thuis. Vanaf schooljaar 2024-2025 wordt breder ingezet om zo vroeg mogelijk te acteren, met de verwachting dat zwaardere vormen van jeugdhulp in de toekomst niet nodig zijn. Vaardigheden in een kleine setting worden geoefend om vervolgens zoveel mogelijk in de groep te oefenen.

Het Startpunt heeft een inloop spreekuur voor vragen van ouders over opvoeden en opgroeien.

Wat hebben we bereikt?

1.4.8 Er is kwalitatief goede en veilige kinderopvang geboden.

Beoogde resultaten

- Alle kinderopvanglocaties en gastouders zijn gecontroleerd en er zijn maatregelen genomen bij eventuele onvolkomenheden (100%).

Toelichting

Alle kinderopvanglocaties en gastouders zijn gecontroleerd en er zijn maatregelen genomen bij eventuele onvolkomenheden.

Wat hebben we bereikt?

1.4.9 Uitvoering wettelijke taken.

Wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Onderwijshuisvesting
- Onderwijsachterstandenbeleid
- Leerplicht
- Leerlingenvervoer

- Toezicht kinderopvang

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

1.5 Een leven lang sporten en bewegen

Wat wilden we bereiken?

Alle inwoners van Wageningen kunnen een leven lang sporten en bewegen.

Wat hebben we bereikt?

1.5.1 Inclusief sporten & bewegen: sporten en bewegen is mogelijk voor alle mensen die willen meedoen.

Beoogde resultaten

- Meer bewustwording, samenwerking en sportbevordering om drempels weg te nemen voor die mensen die niet vanzelfsprekend sporten.

Toelichting

Als gemeente zetten wij ons, in samenwerking met Sportservice De Vallei en de Sportraad, in om sporten en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken. Dit doen wij via buurtsportcoaches, leefstijlcoaches en vakdocenten bewegingsonderwijs, en door initiatieven voor jong en oud, met en zonder beperking te ondersteunen.

In 2025 zijn diverse activiteiten en interventies georganiseerd om inwoners laagdrempelig te stimuleren om in beweging te komen. Voor ouderen organiseerde Sportservice De Vallei in het najaar van 2025 de Wandeluitdaging: een 10-wekelijkse gezamenlijke wandeling op vrijdagochtend, afgesloten met een slotwandeling in december. Ook herhaalde Sportservice De Vallei valpreventie cursussen voor 60-plussers in samenwerking met lokale fysiotherapiepraktijken. In 2025 namen 138 inwoners deel aan deze cursussen, mede dankzij het opleiden van meerdere fysiotherapeuten om de "In Balans"-cursus te verzorgen. Om mensen na de cursus structureel in beweging te houden, werd meermaals een succesvol 10-weeks beweegprogramma georganiseerd in samenwerking met diverse sport- en beweegaanbieders, waaronder Zwembad De Bongerd, De Wageningse Golfclub en TTV Shot.

Verder is in april 2025, in samenwerking met Thuis Wageningen en ISK Pantarijn, het voetbaltoernooi 'WK Wageningen' gehouden in Stadion De Wageningse Berg. Het evenement bracht ruim 160 deelnemers van verschillende nationaliteiten samen en gebruikte sport als middel om gemeenschapsvorming te bevorderen. Deelnemers kwamen onder meer van ISK, Yoin (asielzoekers), studenten van de WUR en de Voetbalwerkplaats.

Eind 2025 is extra ingezet op aangepast sporten in Wageningen. Dankzij financiering van het Sportakkoord is per 1 januari 2026 gestart met de Uniek Sporten Uitleen. Hierbij wordt, op basis van eerdere toegankelijkheidsonderzoeken, samen met verenigingsondersteuners en clubbestuurders gekeken hoe problemen binnen sportaccommodaties kunnen worden aangepakt.

Tot slot ondersteunen Sportraad Wageningen en Sportservice De Vallei jaarlijks de Sportverkiezingen Wageningen, waarin sporters, teams, talenten en vrijwilligers worden benoemd voor bijzondere prestaties. In januari 2026 worden de prijzen voor het sportjaar 2025 uitgereikt tijdens het Sportcafé in Sporthal Het Binnenveld.

Daarnaast is in 2025 nadrukkelijk aandacht besteed aan de toegankelijkheid van sportvoorzieningen. In het voorjaar publiceerde de Sportraad, samen met Sportservice en studenten van de Hogeschool Arnhem Nijmegen, een verkennend rapport met aanbevelingen om sportaccommodaties inclusiever en beter toegankelijk te maken. De uitkomsten en rapportages worden betrokken in het proces om tot toegankelijke en inclusieve sportaccommodaties te komen. Dit proces is opgenomen in de Herijking van het Sport- en Beweegbeleid 2026. In het tweede kwartaal van 2026 wordt samen met de afdeling Vastgoed beoordeeld welke maatregelen op korte en lange termijn haalbaar zijn en waar mogelijk kan worden gestart met de uitvoering.

Wat hebben we bereikt?

1.5.2 Van jongs af voldoende en vaardig bewegen.

Beoogde resultaten

- Kinderen maken kennis met het diverse (georganiseerde) sportaanbod in Wageningen.

- Scholen en kinderopvang bieden beweegactiviteiten aan.
- Kinderen leren zwemmen en blijven zwemvaardig.

Toelichting

Kinderen hebben op verschillende manieren kennis kunnen maken met het lokale sport- en beweegaanbod in Wageningen. Net als vorig jaar hebben wij in september de SAM School Olympiade georganiseerd, die voor de 11e keer heeft plaatsgevonden. Tijdens dit evenement hebben 945 basisschoolleerlingen kennisgemaakt met het cultuur- en sportaanbod in de gemeente Wageningen.

Daarnaast hebben er, in samenwerking met Zwembad De Bongerd, drie SAM Sportweken plaatsgevonden tijdens de schoolvakanties, waaraan in totaal 428 kinderen hebben deelgenomen. In Wageningen zijn wij op drie basisscholen, in samenwerking met diverse partners, gestart met School & Omgeving. Hiermee zorgen wij er samen voor dat ook deze kinderen de kans krijgen om deel te nemen aan aanvullende activiteiten op het gebied van sport, cultuur, huiswerkbegeleiding, enzovoort. Als voorbeeld heeft er een proefles van All Stars Boxing plaatsgevonden om kinderen kennis te laten maken met boksen.

Ook scholen en kinderopvang spelen een belangrijke rol bij het bevorderen van beweging onder kinderen. Naast reguliere gymlessen en bewegingsactiviteiten, kunnen kinderen via vormen van naschoolse opvang, zoals de Zwem BSO van Kinderopvang Wageningen, zwemlessen volgen tijdens bso-tijd om het A-zwemdiploma te behalen. Deze zwemlessen, verzorgd in samenwerking met Zwembad De Bongerd, zijn bedoeld voor kinderen vanaf ongeveer vier jaar.

Voor het leren zwemmen en het behouden van zwemvaardigheid zijn er in Wageningen diverse voorzieningen beschikbaar. Zwembad De Bongerd biedt gestructureerde zwemlessen volgens de normen van het Nationaal Zwemdiploma (NPZ-NRZ) en recreatieve zwemactiviteiten die de zwemvaardigheid verder ontwikkelen. Daarnaast is er vrijzwemmen voor alle leeftijden, waardoor kinderen regelmatig in het water kunnen zijn en hun vaardigheden kunnen onderhouden. Voor kinderen die verder willen in de zwemsport zijn er lokale zwemclubs, zoals de Wageningse Zwem- en Poloclub De Rijn, waar zwemplezier en wedstrijdzwemmen hand in hand gaan.

De sportverenigingen spelen een belangrijke rol bij het zorgen dat kinderen vaardig zijn en voldoende bewegen. In 2025 zijn wij gestart met de vitaliteitsscan bij sportverenigingen om de vitaliteit en toekomstbestendigheid te meten en in de loop van de tijd te versterken. Deze vragenlijst is door 16 verenigingen ingevuld, met een gemiddelde score van 6,4. Alle verenigingen ontvangen een individueel rapport en er heeft een gesprek plaatsgevonden om de grootste uitdagingen te bespreken.

Verder heeft er bij SKV een workshop ASM plaatsgevonden om ook binnen de voetbalvereniging de kinderen in de onderbouw veelzijdig te laten bewegen. Via projecten zoals Nuderijk en het 3x3-basketbalveld hebben wij bijgedragen aan het beweegvriendelijker en aantrekkelijker maken van de openbare ruimte, om buitenspelen te stimuleren. Onze JOGG-regisseur werkt samen met de Kinderopvang om ook daar de kinderen veelzijdiger te laten bewegen.

Wat hebben we bereikt?

1.5.3 Een duurzame en functionele sportinfrastructuur.

Beoogde resultaten

- Een beweegvriendelijk ingerichte openbare ruimte, zodat sporten en bewegen hier vanzelfsprekend is.
- Een goed geëxploiteerd zwembad.
- Herijkt sportbeleid in 2025.
- Het gebruik van sportvelden en binnensportaccommodaties is qua capaciteit geoptimaliseerd.
- In 2025 zijn randvoorwaarden ondersteunend voor mogelijkheden van beoefenen van sport en cultuur in openbare ruimte.
- Ingebruikname nieuw zwembad tussen 2031 en 2033.

- Sportaccommodaties worden breed en intensief gebruikt. De exploitatie van sportaccommodaties verbetert door hogere inkomsten (breder en intensiever gebruik) en lagere kosten (door functionele inzet, slimme spreiding en lagere energierekening).

Toelichting

De inrichting van de openbare ruimte wordt continu beoordeeld op de mogelijkheid tot bewegen en sport. We hebben in 2025 diverse initiatieven genomen om bewegen in de openbare ruimte te stimuleren, bijvoorbeeld door het aanleggen van beweegtoestellen en veilige routes voor fietsers en voetgangers. Dit sluit aan bij ons beleid om bewegen vanzelfsprekend te maken en is een belangrijk onderdeel in het vernieuwde sport- en beweegbeleid.

Het zwembad heeft een volle programmering met overdag tijd voor allerlei maatschappelijke doelgroepen, in de middag zwemlessen en in de avonden ruimte voor de verenigingssport. Dit sluit aan bij de doelen die we hebben vanuit sport in samenwerking met Sportfondsen.

In 2025 is de herijking van het sportbeleid gestart. Het doel is om begin 2026 (Q1) het herijkte beleid vast te stellen.

Optimalisatie van sportvelden en binnensportaccommodaties is een hoge prioriteit binnen het beleid. In 2025 zijn voorbereidingen getroffen voor een efficiëntere inzet en planning van deze accommodaties door middel van verschillende gesprekken met alle sportaanbieders in Wageningen, met als doel de capaciteit beter te benutten en de toegankelijkheid voor diverse gebruikersgroepen te vergroten.

In 2025 hebben wij ons gefocust op ondersteunende randvoorwaarden voor sport en cultuur in de openbare ruimte, als onderdeel van het programma 'Wageningen Sociaal'. Er wordt gestreefd naar intensievere samenwerking binnen de Stedelijke Cultuurregio Ede-Wageningen. De focus ligt op het faciliteren van activiteiten in de publieke ruimte, ondersteund door beleid dat in 2024 is vastgesteld. Het Wagenings Sportakkoord 2.0 richt zich op het vergroten van de toegankelijkheid (financieel, sociaal en praktisch) van sport en het stimuleren van inactieve mensen om te gaan sporten. Daarnaast adviseert het onafhankelijke Sociaal Beraad de gemeente over het verbeteren van de sociale leefomgeving.

Deze initiatieven sluiten aan bij het streven naar een diverse, creatieve en sociale stad, waarbij de fysieke omgeving actief wordt ingezet voor ontmoeting en participatie.

De voorbereidingen voor de nieuwbouw van het zwembad verlopen volgens schema zodat ingebruikname in de periode 2031–2033 mogelijk blijft.

We zijn trots op de inzet van alle vrijwilligers die sportaccommodaties nu al breed en intensief laten gebruiken. Tegelijkertijd is dit een prioriteit in het nieuwe sportbeleid: we zetten in op verdere optimalisatie van gebruik en programmering, zodat inkomsten stijgen, kosten dalen en de accommodaties nog efficiënter en toegankelijker worden ingezet.

Wat hebben we bereikt?

1.5.4 Er zijn voldoende ontspanningsmogelijkheden in Wageningen voor jongeren onder de 25, aansluitend op de regio.

Beoogde resultaten

- Onderzoeksrapport naar behoefte en aanbod op ontspanningsmogelijkheden voor jongeren en studenten.
- Aangepaste beleidsstukken, doelen, resultaten, opdrachten o.b.v. inzichten uit onderzoeksrapport.

Toelichting

In 2025 zijn gesprekken gevoerd met een onderzoeksbureau over de uitvoering van het onderzoek. Op basis hiervan is voorzien dat het onderzoek in het eerste kwartaal van 2026 van start gaat. De resultaten worden naar verwachting in het tweede kwartaal van 2026 opgeleverd.

1.6 Cultuur is een drager van een bruisend en vitaal Wageningen

Wat wilden we bereiken?

Cultuur is een drager van een bruisend en vitaal Wageningen.

Wat hebben we bereikt?

1.6.1 Alle kinderen krijgen de kans om hun culturele interesses en bagage te ontwikkelen (onderdeel cultuuractieplan).

Beoogde resultaten

- Alle kinderen maken kennis met kunst en cultuur op en rond de basisschool (cultuuractieplan).
- Naschoolse cultuureducatie wordt op scholen aangeboden door een netwerk van vakdocenten.

Toelichting

Alle 13 basisscholen hebben deelgenomen aan het Kunstmenu (binnenschoolse cultuureducatie). Het Kunstmenu is een samenwerking van de Wageningse basisscholen, culturele aanbieders uit de regio en de gemeente Wageningen. In 2025 is een nieuwe regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK 2025-2028) van start gegaan. In Wageningen zijn twee extra scholen mee gaan doen met CMK waarmee het totaal aantal op negen scholen staat. In alle gevallen wordt de ontwikkeling binnen CMK nadrukkelijk geborgd in de schoolsetting (leerlijnen, structuur/tijd, visie-document en kwaliteitskaart) en verbonden met het vraaggerichte Kunstmenu en waar mogelijk met naschoolse cultuureducatie (Eigenwijzer).

In het kader van de na- of buitenschoolse cultuureducatie is er op zeven Eigenwijzer-scholen geprogrammeerd, en door meer aandacht voor jongeren ook op het Pantarijn. Vanuit de bblthk is een nieuwe naschoolse regeling voorbereid en gestart, genaamd 'School en Omgeving'. Twee scholen die niet in aanmerking kwamen voor de regeling zijn vanuit Eigenwijzer ondersteund. De samenwerking met basisscholen waar cultuureducatie minder vanzelfsprekend is dit jaar daardoor versterkt – en ook de samenwerking met partners in de stad, zoals Sportservice en Solidez. De Kindercultuurwerkplaats zorgde voor nieuwe aanbieders en een inhoudelijke verbreding van het aanbod. De Kindercultuurzomer was weer druk bezocht. Daarnaast is er in december een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor naschoolse aanbieders. Het project *De Kinderpagina* in De Stad Wageningen bood een breed podium aan schrijvende en tekenende kinderen. Inmiddels is het een onderdeel van het Kunstmenu.

Wat hebben we bereikt?

1.6.2 Alle inwoners kunnen zich persoonlijk ontwikkelen en hun maatschappelijke kansen verbeteren.

Beoogde resultaten

- Inwoners komen in aanraking met cultuur en culturele activiteiten.
- Inwoners hebben toegang tot een professionele theatervoorziening.
- Inventarisatie van bestuurlijke wensen verbetering Junushoff.

Toelichting

Cultuur is van en voor iedereen in Wageningen. We willen dat iedereen gelijke kansen krijgt om mee te doen. Geld, sociale achtergrond en de plek waar iemand opgroeit mogen hier geen belemmering voor zijn. Als middel om dit te bereiken wordt subsidie ingezet. Vele culturele activiteiten zijn met subsidie mogelijk gemaakt zoals 'Gluren bij de burens', Leeffestival, de Popronde en Kunst in de kerk en Kunst aan het Klompenpad waardoor vele inwoners in aanraking kwamen met kunst en cultuur. En vele activiteiten in het kader van 80 jaar bevrijding. Ook is een aantal festivals wat betreft programma voor jongeren en talentontwikkeling gestimuleerd zoals het Valley Festival, Dinner on the Dike XL en Woetstok.

In 2025 is theater Junushoff met een aantrekkelijk programma en vele sociaal culturele verhuringen bijzonder toegankelijk geweest. Vele bezoekers uit Wageningen en de regio wisten theater Junushoff te vinden. Kinderen traden op tijdens het einde van het schooljaar in schoolmusicals en genoten van de Kerstmusicals. Sempre Sereno speelde in juni weer diverse malen voor een uitverkochte Grote zaal een musical. In diverse disciplines zijn professionele culturele optredens succesvol geweest. Evenals een aantal exposities en optredens in het Theatercafé.

Na inventarisatie van de bestuurlijke wensen en de verkrijging van een extra subsidie is er een start gemaakt met het project van de huidige kleine zaal van theater Junushoff een multifunctionele zaal te maken.

Wat hebben we bereikt?

1.6.3 Alle inwoners hebben vrije toegang tot informatie en kennis.

Beoogde resultaten

- Inwoners hebben toegang tot een openbare bibliotheekvoorziening die invulling geeft aan de 5 wettelijke functies.
- Inwoners kunnen (waar mogelijk digitaal) kennis nemen van de geschiedenis van Wageningen.
- Inwoners kunnen gericht zoeken naar foto's, prenten en (bouw-)tekeningen in een beeldbank.
- Inwoners kunnen historische archieven raadplegen en hulp krijgen bij het doen van onderzoek.
- Lokaal nieuws en achtergrondinformatie is beschikbaar via de lokale media.
- We hebben besloten hoe(veel) de gemeente Wageningen wil investeren in de verbetering van de huisvesting van de bibliotheek.

Toelichting

Door subsidiering van de openbare bibliotheek (BBLTHK Wageningen) hebben inwoners toegang tot de 5 wettelijke bibliotheek functies. In 2025 is gestart met de vernieuwing/verbouwing van de bibliotheek en de verdere verduurzaming van het pand en deze nadert inmiddels de voltooiing. Het huidige pand is sinds 2003 min of meer onveranderd gebleven terwijl veel functies en partijen in het pand zijn toegenomen. Ook het IDO (Informatiepunt Digitale Overheid) is in 2024 voortgezet, evenals het Stadslab en de werkzaamheden van het Cultuurteam (cultuurcoördinatoren en cultuurontwikkelaars). Tijdens de verbouwing is (een deel) van de bibliotheek open gebleven en er is een tijdelijke locatie geopend in de Hoogstraat. Er is ook in 2025 veel aandacht besteed aan het doorbreken van de cirkel van laaggeletterdheid. En het aantal bibliotheken op school is verder gestegen.

Door subsidiering van Museum De Casteelse Poort zijn permanente exposities en kortlopende tentoonstellingen over het verleden van Wageningen mogelijk gemaakt. Ook neemt het museum in 2025 deel aan het Kunstmenu en heeft het extra activiteiten gedaan in het kader van 80 jaar bevrijding.

De studiezaal van het Gemeentearchief is het hele jaar op de gebruikelijke bezoekdagen open geweest. Het aantal bezoekers stijgt nog steeds. Op internet staat het archievenoverzicht met links naar inventarissen en zijn enkele indexen te raadplegen. Op de gemeentelijke website vertellen enkele pagina's de geschiedenis van Wageningen. De medewerkers van het Gemeentearchief publiceren regelmatig historische artikelen in onder andere het tijdschrift Oud Wageningen.

RTV Rijnstreek, de lokale omroep van Wageningen, krijgt jaarlijks een bekostiging voor haar activiteiten. Via radio en tv besteden zij aandacht aan lokale onderwerpen.

Wat hebben we bereikt?

1.6.4 Er is een aantrekkelijk cultureel klimaat in Wageningen (cultuuractieplan: thema's samenwerking en ruimtegebruik).

Beoogde resultaten

- Actieve cultuurmakers worden gestimuleerd om samen onze cultuursector naar een hoger plan te brengen, waaronder het vinden van voldoende ruimte en landelijke subsidies voor innovatieve projecten.
- Een vastgestelde subsidieregeling gericht op multifunctioneel gebruik van ruimten voor cultuurbeoefening.
- In 2025 zijn randvoorwaarden ondersteunend voor mogelijkheden van beoefenen van sport en cultuur in openbare ruimte.
- In de Stedelijke Cultuurregio Ede-Wageningen wordt meer samengewerkt.
- Minimaal 1 (nieuwe) locatie voor cultuurbeoefening gerealiseerd in 2025 (broedplaats).
- Op basis van de in 2024 vast te stellen Nota strategisch vastgoedbeleid wordt een uitvoeringsagenda gemaakt gericht op de huisvesting voor cultuurbeoefening en maatschappelijke gebruikers.

Toelichting

De cultuurontwikkelaars en cultuureducatiecoördinatoren zijn bevlogen aan het werk als cultuurteam. Een van de resultaten uit die samenwerking is de Urban Arts leerlijn, samen met Astrant Ede en de samenwerking binnen festival Aan Hogerwal. Voor deze samenwerking werd succesvol subsidie aangevraagd bij het fonds voor de cultuurparticipatie.

Eind 2025 is door het cultuurteam de 'Cultuurwerkplaats' in de volledige voormalige school de Zwanneridder aan de Arboretumlaan uitgebreid. Hier zijn nu alle lokalen en de voormalige 'Ridderzaal' tijdelijk betaalbaar beschikbaar voor allerlei culturele activiteiten en als werk- en lesruimte inzetbaar. Vele culturele partijen hebben al gebruik gemaakt van de Cultuurwerkplaats en de verhuur van ruimten stijgt nog steeds. De Cultuurwerkplaats fungeert als tijdelijke culturele broedplaats, ter voorbereiding op een structurele culturele broedplaats in Wageningen West. De Superette realiseert een culturele broedplaats in leegstaand vastgoed en is in 2025 verhuisd naar het voormalige kantoorpand van de Woningstichting. Daarnaast is de Maakfabriek in leegstaand vastgoed aan de Churchillweg actief met o.a. werkruimte en expositieruimte voor kunstenaars en podium voor culturele makers.

In de 'Cultuurvallei' (de gemeenten Nijkerk, Barneveld, Scherpenzeel, Ede en Wageningen) is eind 2025 subsidie aangevraagd bij de provincie Gelderland voor versterking van de culturele infrastructuur. Wageningen trekt samen met Ede op in de cultuurregio Ede-Wageningen, en zit hierdoor geregeld aan tafel met het Ministerie van OCW.

In 2025 is, resulterend uit de Strategische Vastgoednota, een 'Intaketafel vastgoed' van start gegaan met als doel vraag en aanbod van (gemeentelijk) vastgoed bij elkaar te brengen.

Wat hebben we bereikt?

1.6.5 Er zijn voldoende ontspanningsmogelijkheden in Wageningen voor jongeren onder de 25, aansluitend op de regio.

Beoogde resultaten

- Onderzoeksrapport naar behoefte en aanbod op ontspanningsmogelijkheden voor jongeren en studenten.

- Aangepaste beleidsstukken, doelen, resultaten, opdrachten o.b.v. inzichten uit onderzoeksrapport.

Toelichting

De opdracht voor het onderzoeksrapport is eind 2025 verleend om te achterhalen of er voldoende mogelijkheden voor jongeren in Wageningen zijn in de vrije tijd op de terreinen sport, cultuur en ontspanning, aansluitend op de regio.

Wat hebben we bereikt?

1.6.6 Uitvoering wettelijke taken.

Wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). In deze wet wordt geformuleerd welke vijf functies een openbare bibliotheekorganisatie heeft:
 - Kennis en informatie ter beschikking stellen
 - Ontwikkeling en educatie bieden.
 - Lezen bevorderen en het laten kennismaken met literatuur
 - Ontmoeting en debat organiseren
 - Kennis laten maken met kunst en cultuur

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

In 2025 zijn de wettelijke taken uitgevoerd.

1.7 Een veilige en leefbare woon-werk- en ondernemingsomgeving

Wat wilden we bereiken?

Het creëren en behouden van een veilige en leefbare woon-, werk- en ondernemingsomgeving in Wageningen.

Wat hebben we bereikt?

1.7.1. We pakken ondermijning preventief, en indien nodig repressief aan.

Beoogde resultaten

- Bewustwording inwoners en ondernemers vergroten door minimaal 10 communicatie-uitingen per jaar te doen over diverse onderwerpen van ondermijning.
- Er zijn tenminste 4 integrale controles uitgevoerd.

Toelichting

- Er zijn vier integrale controles uitgevoerd. Onder andere bij garageboxen, in het buitengebied, bij de coffeeshops en in de horeca.
- In 2025 heeft de burgemeester een woning gesloten omdat de politie hier grote hoeveelheden verboden middelen heeft aangetroffen. Het pand is, op basis van het geldende 13b Opiumwet beleid, voor zes maanden gesloten geweest.
- We hebben verschillende bewustwordingsacties georganiseerd uiteenlopend van uitingen op onze sociale mediakanalen tot trainingen van onze medewerkers op zorgcriminaliteit en trainingen op ondermijning herkennen.

Wat hebben we bereikt?

1.7.2. Zorg en veiligheid door ontwikkelen naar niveau zoals voorgesteld door VNG.

Beoogde resultaten

- Er is passende zorg en ondersteuning voor kwetsbare personen waaronder personen met verward gedrag.
- Inwoners voelen zich veilig in hun wijk.

Toelichting

- Uit de Veiligheidsmonitor 2023 blijkt dat 86 procent van de inwoners van Wageningen zich veilig voelt in de eigen wijk. Dit vormt een belangrijk uitgangspunt voor het beleid op het gebied van Leefbaarheid, Veiligheid en Zorg, waarin wordt ingezet op het versterken van sociale samenhang, vroegsignalering en samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners.
- Op regionaal niveau is de samenwerking op het gebied van zorg en veiligheid verder versterkt door intensievere afstemming tussen betrokken partners.
- De Aanpak Voorkomen van Escalatie (AVE) is een methodische werkwijze en op- en afschalingsmodel dat professionals ondersteunt bij het tijdig signaleren en voorkomen van escalatie. Het AVE-model is ontwikkeld en wordt gedurende een periode van een half jaar in de praktijk toegepast en waar nodig aangescherpt. Na deze periode volgt bestuurlijke vaststelling. In 2025 is binnen de organisatie een belangrijke basis gelegd voor de verdere invoering van het AVE-model; alle consultants van Sociale Dienstverlening hebben de basistraining Aanpak Voorkomen van Escalatie gevolgd.
- Er zijn processen ontwikkeld en vastgelegd voor onder meer het tijdelijk huisverbod, de aanpak van meldingen niet-acute zorg en de nazorg voor ex-gedetineerden. Deze processen worden actief afgestemd op het AVE-model, zodat zij aansluiten bij de gezamenlijke werkwijze voor het voorkomen en beheersen van escalaties.

Wat hebben we bereikt?

1.7.3. We stimuleren de onderlinge verdraagzaamheid in overlastdossiers.

Beoogde resultaten

- Overlastmeldingen behandelen we zoals vastgesteld in de beleidsregels aanpak woonoverlast.
- We overleggen in de Stuurgroep Veilig Uitgaan met de horeca, politie en omwonenden.
- We maken onze organisatie bewust van het bestaan van polarisatie en radicalisering.
- We stimuleren een fijne leefomgeving tussen studentenverenigingen en omwonenden.

Toelichting

- We hebben in 2025 geen meldingen gehad in het kader van de Wet aanpak woonoverlast.
- We hebben drie keer een overleg veilig uitgaan georganiseerd. Het convenant 'Veilig Uitgaan' is positief geëvalueerd.
- Er zijn trainingen voor medewerkers georganiseerd op het thema polarisatie en radicalisering.
- We hebben verschillende overleggen begeleid tussen studentenverenigingen en omwonenden.

Wat hebben we bereikt?

1.7.4. Inwoners en ondernemers zich bewust van de gevaren van digitale criminaliteit. Daarnaast zijn we als organisatie voorbereid op een cyberaanval.

Beoogde resultaten

- In ieder geval drie preventieve acties organiseren gericht op de doelgroepen jeugd, ouderen en ondernemers. Daarnaast organiseren we een keer de week van de digitale veiligheid. Als organisatie trainen en oefenen we op cyberveiligheid.

Toelichting

- We hebben vier keer voorlichting gegeven aan onze oudere inwoners door middel van een cyberbingo.
- We hebben veiligheid in de wijk georganiseerd. Hier is de gemeente samen met de politie de verschillende wijken in gegaan om laagdrempelig met de inwoners in gesprek te gaan over o.a. digitale veiligheid.
- In plaats van een oefening op een cybercrisis hebben we een daadwerkelijke storing in de telefonieomgeving gehad. Hierop is de crisisstructuur toegepast.

Wat hebben we bereikt?

1.7.5 Uitvoering wettelijke taken.

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Uitvoeren burgemeestersbevoegdheden voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid op grond van de Gemeentewet.
- Uitvoeren taken crisisbeheersing op grond van de Wet op de veiligheidsregio's.

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

De wettelijke taken zijn in 2025 uitgevoerd. De burgemeester heeft 13 aangemelde en 17 onaangemelde demonstraties beoordeeld. Er zijn geen besluiten in het kader van de Wet openbare manifestaties genomen. Daarnaast zijn er meerdere huisverboden afgegeven om huiselijk geweld tegen te gaan en heeft de burgemeester meerdere gebiedsverboden afgegeven om overlast tegen te gaan.

Algemene informatie programma 1

Beleidskader maatschappelijke ontwikkeling

Wet- en regelgeving:

- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive 2015 Wageningen
- Verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning Wageningen 2024
- Re-integratieverordening Participatiewet Wageningen 2025
- Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ Wageningen 2022
- Verordening Individuele Inkomensvoorziening gemeente Wageningen 2026
- Verordening Maatschappelijk Meedoen Regeling gemeente Wageningen 2026
- Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Wageningen 2026
- Verordening tegenprestatie Wageningen 2015
- Verordening handhaving inkomensvoorzieningen Participatiewet, IOAW en IOAZ Wageningen 2022
- Verordening Inrichting Antidiscriminatievoorziening gemeente Wageningen (2010)
- Nadere regels jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning Wageningen 2024
- Financieel besluit jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning Wageningen 2025
- Beleidsregels terug- en invordering, aflossing, verrekening en verhaal Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Wageningen 2023
- Beleidsregels Studietoelage gemeente Wageningen 2024
- Beleidsregels Bijzondere Bijstand gemeente Wageningen 2026
- Beleidsregels vrijlating giften Participatiewet 2023
- Beleidsregels terug- en invordering, aflossing, verrekening en verhaal Participatiewet IOAW, IOAZ gemeente Wageningen 2024
- Beleidsregels Wet Taaleis Participatiewet gemeente Wageningen 2023
- Beleidsregels stimulering parttime werk gemeente Wageningen 2024
- Beleidsregels uitstrooppremie Wageningen 2023
- Beleidsregels vermogen in eigen woning en krediethypotheek
- Beleidsregels Inburgering Gemeente Wageningen 2025
- Beleidsregel landelijke toegankelijkheid beschermd wonen Valleiregio 2022
- Wet integrale suïcidepreventie (gepubliceerd 26 juni 2024, wet treedt 1 januari 2026 in werking)

Beleidsstukken:

- Visie Kind Centraal
- Regionale visie Publieke gezondheidszorg Gelderland Midden (2021)
- Praktisch afsprakenkader Openbare Geestelijke Gezondheidszorg Valleiregio 2015
- Beleidskader Samen Wageningen 2026
- Uitvoeringsplan Wet Inburgering 2021
- Regiovisie Beschermd Wonen en Beschermd Thuis in de Valleiregio 2024 tot en met 2029
- Visie op de maatschappelijke opvang Valleiregio, 2021 'Zo zelfstandig mogelijk wonen'
- Visie Toekomst Herdenken, Koesteren en Agenderen van Vrijheid 2025-2030

- Regiovisie centraal Gelderland : Samenwerking en opdrachtgeverschap Jeugd, Wmo, Beschermd Wonen (december 2021)

Beleidskader onderwijs

Verordeningen:

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Wageningen, 2015
- Verordening bekostiging leerlingenvervoer Wageningen, 2022
- Verordening financiële en materiële gelijkstelling onderwijs Wageningen, 2015
- Verordening overleg lokaal onderwijsbeleid, 1999

Beleidsnota's:

- Beleidsregel voor bekostiging gymnastiekruimte voor basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs, 2012
- Onderwijsachterstandenbeleid gemeente Wageningen, 2020
- Beleidsregels Handhaving Kinderopvang Wageningen, 2019
- Visie Kind Centraal, 2016
- Groen Integraal Huisvestingsplan Wageningen, 2020
- Intentieovereenkomst 'Het voorkomen van segregatie en het bevorderen van integratie', 2022
- Samenwerkingsovereenkomst eenduidig aannemebeleid primair onderwijs Wageningen, 2024

Beleidskader sport

Beleidsnota's:

- Nadere regels subsidiëring exploitatie-, onderhoud- en beheertaken door verenigingen en stichtingen als zelfwerkzaamheid voor de gemeentelijke zaalsportaccommodaties in Wageningen (2020).
- Beleidsnota 'Wageningen Sport!' (2012).

Beleidskader cultuur

Beleidsnota's:

- Cultuurnota 2014 en verder- Samen werken aan cultuur (2013)
- Cultuuractieplan Cultuur Dichtbij 2025-2026 (2025)
- Uitgangspunten toetsing en handhaving Delftse schoolpanden Hoogstraat (1996)
- Dakvlakkenbeleid (2000)
- Archeologienota (2004)
- Herstel van de kwaliteit van de Delftse Schoolpanden rondom de Markt (2008)

Beleidskader veiligheid

Verordeningen:

- Algemene Plaatselijke Verordening Wageningen 2024
- Verordening binnentreden ter uitvoering van noodverordeningen (1997)

Beleidsnota's:

- Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 Gemeente Wageningen
- Piketregeling rampbestrijding gemeente Wageningen 2023

- Beleidsplan Veiligheidsregio 2025-2026
- Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 Politie Oost-Nederland
- Bibob beleid Wageningen 2022
- 13b Opiumwet beleid Wageningen 2022
- Beleidsregels wet aanpak Woonoverlast Wageningen 2021
- Uitvoeringsplan integrale veiligheid 2025 -2026
- Handavingsuitvoeringsplan 2025-2026
- Plan van aanpak ondermijning 2025

Convenanten:

- Veilig Uitgaan
- Buurtbemiddeling
- Buren/besturen gezelligheidsverenigingen

Betrokkenheid verbonden partijen

Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

VGGM is een complete hulpverleningsorganisatie voor Brandweer en Volksgezondheid (ambulancehulpverlening en GGD) voor de veiligheidsregio Gelderland-Midden. Voor de uitvoering van de brandbestrijding en risicobeheersing werken we samen in regionaal verband op basis van een gemeenschappelijke regeling.

Regio Foodvalley

Regio Foodvalley is een samenwerkingsverband van 8 gemeenten, waarvan het inwonersaantal groeit naar 500.000 in 2040. Gemeente Wageningen neemt deel aan Regio Foodvalley via een gemeenschappelijke regeling. Binnen Regio Foodvalley werken we samen op het gebied van economie, wonen, werken, mobiliteit, landbouw en landelijk gebied. De Strategische Agenda 2026-2030: 'Onderneemt Natuurlijk!' vormt de basis voor de werkzaamheden in dit regionale verband. De Strategische Agenda wordt samengevat in twee pijlers: 'Toekomstbestendige Economie' en 'Verantwoorde Groei'.

Modulair gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland

Betreft een samenwerking van 11 gemeenten. Gemeenten kunnen per module besluiten of zij willen deelnemen. Wageningen neemt deel aan de Module inkoop en contractmanagement voor jeugdhulp (individuele voorzieningen) en maatschappelijke ondersteuning (maatwerkvoorzieningen). Wageningen neemt deel aan de module Regionale Facilitering Zorg en bestaat voornamelijk uit facilitering van het regiosecretariaat, regionaal advies Jeugd en bijbehorende projecten, zoals het Regionaal Uitvoeringsplan Jeugd.

Valleihopper

De Valleihopper draagt zorg voor het (contract-)beheer van het Vraagafhankelijk Vervoer. De Valleihopper is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling BVO Valleihopper. De gemeente Barneveld is de coördinerende gemeente.

Nationaal Comité Herdenking Capitulaties 1945 (Wageningen 45)

Wageningen45 is een stichting die subsidie van de gemeente ontvangt om op 4 en 5 mei en het jaarrond een programma neer te zetten rondom het thema Vrijheid. Een programma dat lokaal, regionaal, nationaal en internationaal impact geeft. Door verschillende activiteiten aan te bieden komt jong en oud in aanraking met het thema Vrijheid. Wageningen45 organiseert onder andere de Nationale Bevrijdingsvuurestafette, de Dodenherdenking op 4 mei, het Gelders Bevrijdingsfestival, het Vrijheidsdefilé, maar ook het jaarrond het veteranencafé, de monumentenadopties en wereld gesprekken.

De onderstaande partijen zijn in formele zin geen verbonden partijen, maar wel relevant voor de realisatie van de doelstellingen uit het programma:

- Gemeente Ede. Uitvoering van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz): Betreft samenwerking van de uitvoering van de taken op het gebied van de Bbz.
- Gemeente Ede en de gemeente Wageningen hebben samen het gepland routevervoer ingekocht en dragen samen zorg voor het contractbeheer en de kwaliteitsbewaking.

Beleidsindicatoren

De volgende wettelijk verplichte beleidsindicatoren hebben betrekking op programma 1 Wageningen sociaal:

- Jongeren met een delict voor de rechter
- Kinderen in uitkeringsgezin
- Netto arbeidsparticipatie
- Werkloze jongeren
- Bijstandsuitkering
- Lopende re-integratievoorzieningen
- Jongeren met jeugdhulp
- Jongeren met jeugdbescherming
- Jongeren met jeugdreclassering
- Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement
- Absoluut verzuim
- Relatief verzuim
- Voortijdige schoolverlaters
- Niet-sporters
- Verwijzingen Halt
- Winkeldiefstal
- Gewelddsmisdrijven
- Diefstal uit woning
- Vernieling en beschadiging

Zie hiervoor ook de bijlage Wettelijk verplichte beleidsindicatoren.

Wat heeft het gekost?

De lasten, baten en het saldo van het programma Wageningen sociaal zijn als volgt:

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie 2025	Verschil 2025
Lasten	-80.283	-86.103	-85.091	1.012
Baten	29.915	29.687	30.278	592
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-50.368	-56.417	-54.813	1.604
Storting	-797	-3.837	-4.130	-293
Onttrekkingen	2.503	5.056	4.963	-93
Mutaties Reserves	1.706	1.219	834	-386
Resultaat na reservemutaties	-48.662	-55.197	-53.980	1.218

In onderstaande tabel is de verdeling van de baten en lasten per ambitie opgenomen:

Exploitatie	Realisatie 2025				Saldo
	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	
1.1 Gezondheid, eenzaamheid en veerkracht	-	-	-	-	-
1.2 Armoedebestrijding en financiële zelfstandigheid	-67.862	27.835	-182	212	-39.997
1.3 Vrijheid en internationale samenwerking	-619	-	-	-	-619
1.4 Onderwijs en kinderopvang	-4.752	954	-110	291	-3.617
1.5 Een leven lang sporten en bewegen	-3.605	1.334	-3.545	3.660	-2.155
1.6 Cultuur is een drager van een bruisend en vitaal Wageningen	-4.478	146	-293	800	-3.825
1.7 Een veilige en leefbare woon-,werk- en ondernemingsomgeving	-3.776	10	-	-	-3.766
Gerealiseerd resultaat	-85.091	30.278	-4.130	4.963	-53.980

In onderstaande tabel is de verdeling van de baten en lasten per financieel product opgenomen:

Exploitatie	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie 2025	Verschil	
110.00 Openbare orde en veiligheid		-277	-211	66
120.00 Brandweezorg		-3.029	-3.029	0
120.20 Rampenbestrijding		-584	-526	58
420.00 Openbaar basisonderwijs		-48	-51	-3
421.00 Bijzonder basisonderwijs		-128	-117	11
430.00 Openbaar speciaal basisonderwijs		-11	-14	-4
450.00 Onderwijshuisvesting		-1.966	-1.975	-10
480.00 Gemeenschapp. baten en lasten onderwijs		-1.278	-1.244	34
510.00 Openbaar bibliotheekwerk		-2.292	-2.149	143
511.10 Vrede- en ontwikkelingssamenwerking		-637	-619	18
530.00 Sport		-2.620	-2.271	349
540.00 Bevordering kunst en cultuur		-2.040	-1.736	304
541.00 Musea		-62	-58	4
541.20 Oud Archief		-155	-156	-1
580.00 Mediabeleid		-38	-38	-0
610.00 Samen Wageningen		-5.364	-5.130	234
625.00 Beleidsdomein ondersteunen van vrijwilligerswerk		-6	-5	1
625.20 Beleidsdomein gehandicapten		-17	-15	2
625.30 Beleidsdomein vluchtelingenbeleid		2.165	2.668	503
625.40 Beleidsdomein ondersteunen van mantelzorg		-76	-60	16
625.50 Beleidsdomein leefbaarheid/Soc. Veiligheid		-268	-273	-6
625.80 Beleidsdomein gezondheidsbeleid		-1.865	-1.849	16
625.90 Beleidsdomein cultuur als middel participatie		-231	-194	36
626.10 Integrale toegang en algemeen sociaal domein		-3.678	-3.523	154
626.20 Burgerkracht en innovatie		-285	-191	94
626.30 Werkgelegenheid		-2.098	-1.931	166
626.31 WSW en beschut werk		-3.914	-3.807	108
626.60 WMO		-8.113	-8.218	-105
626.61 Jeugd		-15.080	-15.395	-315
626.70 Sociale zekerheid		2.329	2.024	-305
626.81 Armoedebestrijding		-4.321	-4.321	-0
650.00 Kinderopvang		-431	-396	34
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties		-56.417	-54.813	1.604
110.00 Openbare orde en veiligheid		-	-	-
120.00 Brandweezorg		-	-	-

gemeente **Wageningen**

Exploitatie	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie 2025	Verschil
120.20 Rampenbestrijding	-	-	-
420.00 Openbaar basisonderwijs	-	-	-
421.00 Bijzonder basisonderwijs	-	-	-
430.00 Openbaar speciaal basisonderwijs	-	-	-
450.00 Onderwijshuisvesting	71	71	-
480.00 Gemeenschapp. baten en lasten onderwijs	-	-	-
510.00 Openbaar bibliotheekwerk	800	800	-
511.10 Vrede- en ontwikkelingssamenwerking	-	-	-
530.00 Sport	208	115	-93
540.00 Bevordering kunst en cultuur	-	-293	-293
541.00 Musea	-	-	-
541.20 Oud Archief	-	-	-
580.00 Mediabeleid	-	-	-
610.00 Samen Wageningen	112	112	-
625.00 Beleidsdomein ondersteunen van vrijwilligerswerk	-	-	-
625.20 Beleidsdomein gehandicapten	-	-	-
625.30 Beleidsdomein vluchtelingenbeleid	-	-	-
625.40 Beleidsdomein ondersteunen van mantelzorg	-	-	-
625.50 Beleidsdomein leefbaarheid/Soc. Veiligheid	-82	-82	-
625.80 Beleidsdomein gezondheidsbeleid	-	-	-
625.90 Beleidsdomein cultuur als middel participatie	-	-	-
626.10 Integrale toegang en algemeen sociaal domein	-	-	-
626.20 Burgerkracht en innovatie	-	-	-
626.30 Werkgelegenheid	-	-	-
626.31 WSW en beschut werk	-	-	-
626.60 WMO	-	-	-
626.61 Jeugd	-	-	-
626.70 Sociale zekerheid	-	-	-
626.81 Armoedebestrijding	-	-	-
650.00 Kinderopvang	110	110	-
Mutaties reserves	1.219	834	-386
Resultaat na reservemutaties	-55.197	-53.980	1.218